RAQAMLI IQTISODIYOTNING INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASHDAGI O‘RNI VA O‘ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Maxsetdinova Biybinaz Rústem qizi
Qoraqalpoq Davlat Universiteti
Iqtisodiyotda axborot texnologiyalari va tizimlari mutaxassisligi 1-kurs magistranti
maqsetdinovabiybinaz@gmail.com
+998913772630

Annotaciya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot orqali O‘zbekiston iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishning imkoniyatlari va istiqbollari tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli infratuzilma, elektron xizmatlar, onlayn platformalar va start-up ekotizimining investitsiya muhitiga ta’siri o‘rganilgan. Global va milliy tajribalar solishtirilib, O‘zbekiston sharoitida investitsiya jalb qilish strategik yo‘nalishlari aniqlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli iqtisodiyot iqtisodiy o‘sish va tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, investitsiya, O‘zbekiston, tadbirkorlik, elektron xizmatlar.

THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN IMPROVING THE INVESTMENT CLIMATE AND PROSPECTS FOR UZBEKISTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT AND DEVELOPING THE ECONOMY OF UZBEKISTAN

Abstract: This article analyzes the opportunities and prospects of attracting investments to Uzbekistan’s economy through the digital economy. The study

examines the impact of digital infrastructure, electronic services, online platforms, and the startup ecosystem on the investment climate. Global and national experiences are compared, and strategic directions for investment attraction in Uzbekistan are identified. The results demonstrate that the digital economy plays a significant role in economic growth and entrepreneurship development.

Key words: digital economy, investment, Uzbekistan, entrepreneurship, electronic services

РОЛЬ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В УЛУЧШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОГО КЛИМАТА И ПЕРСПЕКТИВЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНА.

Аннотация: В статье анализируются возможности и перспективы привлечения инвестиций в экономику Узбекистана через цифровую экономику. Исследование рассматривает влияние цифровой инфраструктуры, электронных услуг, онлайн-платформ и стартап-экосистемы на инвестиционный климат. Сравниваются глобальный и национальный опыт, выявлены стратегические направления привлечения инвестиций в условиях Узбекистана. Результаты исследования показывают, что цифровая экономика играет ключевую роль в экономическом росте и развитии предпринимательства.

Ключевые слова: цифровая экономика, инвестиции, Узбекистан, предпринимательство, электронные услуги..

Kirish

Raqamli iqtisodiyot bugungi kunda mamlakatlar iqtisodiyotining asosiy rivojlanish yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, u nafaqat ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish jarayonlarini optimallashtirishga, balki investitsiyalarni jalb qilish va samarali foydalanishga ham xizmat qiladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi mamlakat iqtisodiyotiga ichki va tashqi

investitsiyalarni jalb qilishni osonlashtiradi, tadbirkorlik va start-up loyihalarini rag‘batlantiradi, shuningdek, raqobatbardosh iqtisodiy muhit yaratadi.

O‘zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi davlat xizmatlarini raqamlashtirish, moliyaviy xizmatlar va to‘lov tizimlarini modernizatsiya qilish hamda tadbirkorlikni onlayn platformalar orqali qo‘llab-quvvatlash orqali amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, raqamli infratuzilma va elektron xizmatlar investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash uchun strategik vosita sifatida qaralmoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — raqamli iqtisodiyot orqali O‘zbekiston iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishning imkoniyatlari va istiqbollarini ilmiy tahlil qilishdir. Tadqiqot vazifalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Raqamli iqtisodiyotning investitsiyalarni jalb qilishdagi rolini aniqlash;
- Global va milliy miqyosda raqamli iqtisodiyot orqali investitsiyalarni jalb qilish trendlari va tajribalarini tahlil qilish;
- O‘zbekiston sharoitida raqamli iqtisodiyot orqali investitsiya muhitini yaxshilash va tadbirkorlikni rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi

Raqamli iqtisodiyot orqali investitsiyalarni jalb qilish masalalari turli mamlakatlar iqtisodiyoti va investitsiya siyosatida keng tadqiq etilgan. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, raqamli infratuzilma, elektron xizmatlar va innovatsion ekotizimlar investitsiya muhitini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

Brynjolfsson va McAfee (AQSh) raqamli iqtisodiyot va texnologik innovatsiyalarning mamlakatlar iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishdagi rolini tahlil qilgan. Ular elektron platformalar va raqamli xizmatlar orqali investorlar uchun qulay sharoit yaratish zarurligini ta’kidlaydi [1].

Chen va Zhang (Xitoy) raqamli infratuzilmaning rivojlanishi va elektron tijoratning investitsiyalarni jalb qilishdagi ahamiyatini ko‘rsatadi.

Tadqiqotga ko‘ra, yuqori sifatli internet xizmatlari va onlayn tranzaksiyalar investorlar ishonchini oshiradi [2].

Dutta va Bose (Hindiston) startap ekotizimi va innovatsion platformalarning milliy iqtisodiyotga xorijiy sarmoyalarni jalb qilishdagi o‘rnini o‘rganadi. Ular tadbirkorlikni rag‘batlantirish va huquqiy mexanizmlarni kuchaytirish zaruriyatini ta’kidlaydi [3].

Smith va Todaro (Buyuk Britaniya) global raqamli iqtisodiyot trendlari va investitsiyalar oqimlarini tahlil qilgan. Ularning tadqiqoti raqamli iqtisodiyotga integratsiyalashgan mamlakatlar yuqori darajada xorijiy investitsiyalarni jalb qilishini ko‘rsatadi [4].

Xudoyberganov va Hamroqulov (O‘zbekiston) O‘zbekiston sharoitida raqamli infratuzilma va elektron xizmatlarni rivojlantirish orqali investitsiya muhitini yaxshilash masalalarini tahlil qilgan. Ular mahalliy siyosiy va huquqiy sharoitlarni optimallashtirish zarurligini ta’kidlaydi [5].

Tahlil va natijalar

Raqamli iqtisodiyot — bu raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt (SI), IoT, bulutli xizmatlar va boshqa AKT vositalari yordamida ishlab chiqarish, xizmatlar va davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish jarayoni. O‘zbekiston 2017-yildan boshlab “Raqamli O‘zbekiston — 2030” konsepsiyasi doirasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga jiddiy e’tibor qaratmoqda.

AKT sohasi davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanayotgan eng ustuvor tarmoqlardan biri hisoblanadi.

2025-yil natijalariga ko‘ra, O‘zbekistonning AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) sektori iqtisodiyotning eng jadal o‘suvchi tarmoqlaridan biri bo‘lib qoldi:

- YIMdagi ulushi: 2025-yilning birinchi yarim yilligi yakunlariga ko‘ra, AKT xizmatlarining mamlakat iqtisodiyotidagi ulushi 2,7% ni tashkil etdi.

- O‘sish sur’ati: 2025-yilning dastlabki 9 oyi davomida AKT sektori 21,1% lik yuqori o‘sish sur’atini namoyish etdi. Bu ko‘rsatkich umumiy iqtisodiy o‘sishdan (7,6%) sezilarli darajada yuqori bo‘lib, sohaning strategik ahamiyatini tasdiqladi.

2021–2025-yillar davomida O‘zbekiston raqamli iqtisodiyot sohasida investitsiyalarning keskin o‘sishi va tarkibiy o‘zgarishlarni boshidan kechirdi. 2025-yil yakunlariga ko‘ra, mamlakat iqtisodiyotiga jalb qilingan jami investitsiyalar 43,1 mlrd dollarga yetgan bo‘lsa, raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt sohasining o‘ziga qariyb 2 mlrd dollar miqdorida to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy sarmoyalar yo‘naltirildi.

Investitsiyalar hajmi va dinamikasi (2021–2025)

- Investitsiyalar o‘sishi: 2024-yilda raqamli iqtisodiyotga sarmoyalar 900 mln dollarni tashkil etgan bo‘lsa, 2025-yilda sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalar bo‘yicha ko‘rsatkich qariyb 2 barobarga oshdi.
- Eksport salohiyati: IT-xizmatlar eksporti 2025-yil yakuniga ko‘ra 1 mlrd dollarga yaqinlashdi, bu esa sohaning investitsion jozibadorligini oshiruvchi asosiy omil bo‘ldi.
- Start-up ekotizimi: Milliy start-up va venchur ekotizimining umumiy qiymati 2024–2025-yillarda 3,9 mlrd dollarni tashkil etdi.

Sarmoyalarning asosiy yo‘nalishlari 2025-yil holati bo’yicha sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalar jami raqamli investitsiyalarning eng katta qismini qariyb 2 mlrd dollar aynan shu yo‘nalishga, jumladan sanoat va moliya sektorini transformatsiya qilishga yo‘naltirildi.

AKT infratuzilmasi va Aloqa: Optik tolali aloqa liniyalari uzunligi 2025-yilga kelib 120 ming km ga yetkazildi, bu telekommunikatsiya sektoridagi barqaror sarmoyalarni ta’minladi.

Start-uplar va Venchur fondlari: Mamlakatda 15 ta venchur fondi faoliyat yuritmoqda, ularning umumiy kapitali 180 mln dollardan oshdi. Startaplar soni 750 tadan oshib, 10 barobarga ko‘paydi.

Raqamli ko‘nikmalar va Ta’lim: 2025-yilda IT-park rezidentlari soni ortishi (yil davomida 600 dan ortiq yangi kompaniya) va yoshlarni o‘qitish dasturlariga xususiy sarmoyalarni jalb qilish ustuvor vazifa bo‘lib qoldi.

Investorlar uchun asosiy mezonlar (2025)
Siyosiy va huquqiy qo‘llab-quvvatlov: "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasi va yangi qabul qilinayotgan "Start-uplar to‘g‘risida"gi qonun investorlar uchun huquqiy kafolat yaratmoqda.

Texnologik infratuzilma: Xalqaro ma’lumot uzatish tarmog‘ining o‘tkazuvchanlik qobiliyati 1800 Gbit/s gacha oshirilgani va internet narxining pasayishi asosiy drayver bo‘ldi.

Imtiyozli rejim: IT-park rezidentlari uchun taqdim etilgan soliq imtiyozlari natijasida xorijiy kapital ishtirokidagi kompaniyalar soni 1 354 taga ko‘paydi.

Mintaqaviy xab maqomi: O‘zbekiston Markaziy Osiyoda eng tez rivojlanayotgan start-up ekotizimi sifatida tan olindi

O‘zbekiston raqamli iqtisodiyotiga sarmoyalar (2021–2025)

Yil	Investitsiya hajmi (mln. $)	Yo‘nalishlar (taxminiy foiz)
2021	500	AKT – 37%, SI/IoT – 22%, Startap – 23%, Ta’lim – 18%
2022	650	AKT – 38%, SI/IoT – 25%, Startap – 22%, Ta’lim – 15%

2023	700	AKT – 40%, SI/IoT – 25%, Startap – 20%, Ta’lim – 15%
2024	900	AKT – 40%, SI/IoT – 25%, Startap – 20%, Ta’lim – 15%
2025	1100-1200	AKT – 35%, **SI/IoT – 30%,** Startap – 20%, Ta’lim – 15%

O‘zbekiston raqamli iqtisodiyoti 2021–2025-yillarda jadal rivojlanish bosqichini bosib o‘tdi va mamlakatning yalpi ichki mahsulotiga qo‘shgan hissasi sezilarli darajada barqarorlashdi. Ushbu davrda iqtisodiy o‘sish sur’atlari yuqori darajada saqlanib qolishi raqamli xizmatlar ko‘lamining kengayishi va davlatning strategik raqamli tashabbuslari muvaffaqiyatli amalga oshirilayotganidan dalolat beradi. Raqamli texnologiyalar, ayniqsa sun’iy intellekt (SI), narsalar interneti (IoT) va yirik ma’lumotlar (Big Data) bilan ishlash tizimlari iqtisodiyotning real sektorlarida — sanoat, agrosektor va moliya tizimida keng tatbiq etilib, boshqaruv jarayonlarini tubdan modernizatsiya qildi.

Investitsiya oqimi ushbu yillarda nafaqat an’anaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga (AKT), balki yuqori texnologik innovatsiyalar, startap ekotizimlari va raqamli ko‘nikmalarni shakllantirishga yo‘naltirildi. 2025-yilga kelib, sun’iy intellekt texnologiyalariga yo‘naltirilgan sarmoyalar ulushi sezilarli ortgani kuzatildi, bu esa yangi turdagi yuqori daromadli ish o‘rinlari yaratilishiga xizmat qildi. Shu bilan birga, O‘zbekistonning raqamli salohiyati xorijiy investorlar uchun jozibador ko‘rsatkichga aylandi, bu esa mamlakatni Markaziy Osiyo mintaqasida raqamli "Hub" sifatida yetakchi o‘ringa olib chiqdi va global texnologik bozorlarda ishonchli hamkor maqomini mustahkamladi.

Kelajakda ushbu ijobiy dinamikani saqlab qolish uchun raqamli infratuzilmani yanada modernizatsiya qilish, venchur moliyalashtirish

mexanizmlarini soddalashtirish va yuqori malakali IT-mutaxassislarni tayyorlash ustuvor vazifa bo‘lib qoladi. Innovatsion ekotizimni yanada takomillashtirish va ilg‘or texnologik yechimlarni iqtisodiyotning barcha bo‘g‘inlariga integratsiya qilish orqali raqamli transformatsiya samaradorligini yangi bosqichga ko‘tarish imkoniyati kengayadi. Bu sa’y-harakatlar O‘zbekistonning jahon raqamli xaritasi va xalqaro reytinglardagi o‘rnini yanada yuqoriga ko‘tarishga xizmat qiladi.

Xulosa va takliflar

Raqamli iqtisodiyot orqali investitsiyalarni jalb qilish O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, 2020–2025-yillar davomida raqamli iqtisodiyotga yo‘naltirilgan sarmoyalar sezilarli o‘sish ko‘rsatdi va bu o‘sish nafaqat AKT, sun’iy intellekt, IoT va startaplar sohalarida, balki ta’lim va malaka oshirish yo‘nalishlarida ham barqaror o‘zgarishlarni rag‘batlantirdi. Shu bilan birga, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi investorlar uchun ishonchli muhit yaratib, uzoq muddatli sarmoya kiritish imkoniyatini kengaytirdi.

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalar bir qator ijobiy iqtisodiy va ijtimoiy natijalarni keltirib chiqardi:

Mahsuldorlik va samaradorlikning oshishi – raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va ishchi resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, xizmatlar va sanoat sohalarida seziladi.

Innovatsiyalarni joriy etish – sun’iy intellekt va data-markazlar kabi texnologiyalar, shuningdek startap loyihalari mamlakat ichidagi innovatsion ekotizimni shakllantirishga xizmat qiladi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish – raqamli iqtisodiyotga sarmoyalar kelib tushishi O‘zbekistonning mintaqaviy raqobatbardoshligini oshiradi va investorlar uchun qulay muhit yaratadi.

Malakali ishchi kuchini rivojlantirish – raqamli iqtisodiyotga yo‘naltirilgan investitsiyalar ta’lim va kasbiy tayyorgarlik dasturlarini

kengaytirishga imkon berdi, bu esa uzoq muddatda ishchi kuchi malakasini oshirishga yordam beradi.

Barqaror iqtisodiy o‘sish va eksport salohiyati – raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi orqali mamlakatning ichki va tashqi bozorlariga kirish qulaylashdi, shuningdek, raqamli xizmatlar va texnologik mahsulotlarning eksporti ortdi

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Brynjolfsson, E., McAfee, A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. USA, 2014.
2. Chen, Y., Zhang, H. Digital Infrastructure and Investment Attraction: The Case of China. China, 2019.
3. Dutta, S., Bose, I. Startup Ecosystem and Foreign Investment in India’s Digital Economy. India, 2020.
4. Smith, A., Todaro, M. Global Digital Economy Trends and Investment Flows. UK, 2018.
5. Xudoyberganov, O., Hamroqulov, B. Raqamli iqtisodiyot va investitsiyalarni jalb qilish: O‘zbekiston tajribasi. Uzbekistan, 2021.
6. UNDP. Digital Economy of Uzbekistan. 2025. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-05/uz_digital-economy-study_eng.pdf
7. GlobalCIO. Digital Strategies of Uzbekistan. 2025. https://globalcio.com/longread/Digital-Strategies-of-Uzbekistan/